

Реферат на тему: "Іван Федорович Драч - життя та творчість"

Іван Драч

Реферат з української літератури

Іван Федорович Драч - життя та творчість

"Балада про соняшник", "Етюд про хліб" "Чорнобильська мадонна".

1. "Художнику — немає скutih норм..."

Феномен Івана Драча. Якщо говорять, що талант сягає зір, то це мовиться про автора "Соняшника" — І. Драча. Уже в перших своїх творах як поетичною формою, так і їхнім змістом він висловив, незгоду жити й творити за звичками і приписами тоталітаризму, утвердженими примусово — силою, кров'ю, репресіями. Його рання поезія знаменувала бунт кращої частини української молоді, яка дізналась про жахливі злочинства сталінізму (хоча тоді було оприлюднено далеко не все). Цю незгоду Драч як поет насамперед висловив у сфері поезії, де насаджувався єдиний принцип соціалістичного реалізму. Творчість була строго регламентована, як і всіляке інше волевиявлення. Молодий поет на повен голос заявив:

Перша збірка "Соняшник" (процитовані слова з опублікованої тут поеми "Смерть Шевченка") з'явилась 1962 р. разом з першими збірками Василя Симоненка і Миколи Вінграновського.

Особливістю поетичного світу Івана Драча є його постійний, безупинний рух, змінність, розвиток. Це поет, який не створює власних традицій, не знає самоповторів, постійно йде до недосяжних обріїв досконалості. Ніби кожного разу народжуючись знов і знов, провідна зірка його поезії прагне якомога ясніше, виразніше висвітлити драматизм людей другої половини ХХ ст, віднайти гармонію в дисонансах епохи, круговерті страждань і перемог, відкриттів і страхів, злочинів і надій, любові і ненависті, переслідувань і визнань, чеснот і падінь, добра і зла. "Можливо, бувають часи й прекрасніші, проте цей час — наш, у нас лише це життя, щоб його прожити". Жан Поль Сартр (підкреслення — Сартра). Іван Драч одразу зробив свій вибір.

Він зламав усталені норми мистецтва соціалістичного реалізму, виступив реформатором поезії, співвіднівши її з добою науково-технічної революції. Поет упевнено запроваджував до своїх творів лексику новітніх наукових відкриттів, збагачуючи світ поезії незваними до того засобами. Він широко розсунув межі українського поетичного слова. Здобутки світової цивілізації (а значить, національні традиції), космізм, на основі якого поет творить новітні образи, міжпланетні простори, невідомість космічних галактик, сива печаль Козерога й інших небесних світил, ракети, космодроми, романтика науково-технічної революції — і разом з тим гостре усвідомлення національної належності, гідності і поваги до своїх коренів, як і до кожної окремої людини, котра являє собою не "гвинтик", а цілий Всесвіт.

Так, час, у який виступив молодий Іван Драч, здавалося, не сприяв розквіту поезії. Та хіба поети вибирають епохи? Вони самі створюють їх. Талант і воля митця перебороли обставини, підкорили час, зробили його справді своїм, Драчевим, щоб бурхливо, яскраво, новітньо прожити його у власній творчості. Ніякі приписи соціалістичного реалізму, ніякі намагання влади не зупинили поета на його шляху реформатора української поезії. І коли кажуть, що ХХ ст. у світовій поезії пройшло під знаком модернізму, то найбільш виразним поетом-модерністом України можна вважати саме автора "Соняшника".

Іван Федорович Драч народився 17 жовтня 1936 року в селі Теліженці на півдні Київщини в сім'ї робітника радгоспу. Працював у школі, служив в армії, навчався на філологічному факультеті Київського університету та кіносценарних курсах у Москві.

Саме студентом заявив Іван Драч про себе як поет. В університетському холі привертала увагу яскрава саморобна афіша про те, що на черговому засіданні літературної студії студент Іван Драч читатиме поему "Ніж у сонці". Галя, який здійснювався навколо цього факту, був першою реакцією влади на незвичну, новаторську поезію, що поламала обмеження думки і її вислову. 1961 р. поема вийшла друком в "Літературній газеті", де вона зайняла цілу сторінку і була представлена таким же молодим і бунтівним критиком Іваном Дзюбою. "Феєрична трагедія", як визначив її жанр автор, мала величезний розголос, навколо неї вирували діаметрально протилежні пристрасті.

Першу збірку "Соняшник" відкривала передмова авторитетного літературознавця, визнаного критичного метра Леоніда Новиченка — "Іван Драч — новобранець поезії": "Прикмети цікавої, сильної, своєрідної, хоч ще, зрозуміло, не "встояної", не оформленої творчої особистості виразно відчутні в віршах Драча.. Виразною й симпатичною індивідуальною рисою в віршах молодого поета є вже сама інтенсивність поетичного переживання, його незвичайно висока "температура..."

У творчості молодого Драча вирізняється поема "Смерть Шевченка". Автор визначив її жанр як симфонію. І справді, поема вражає поліфонічністю, включає в себе елементи ірраціональні, марення, далекі голоси, голосіння матері — України. Складається симфонія з, прологу і двох частин: "Вишневий цвіт" і "Вишневий вітер". Твір великої ваги як у творчій біографії І. Драча, так і в історії української поезії ХХ ст. Одним із контрапунктів симфонії є сцена похорону Шевченка, в якій молодий поет ще у ті часи, чатовані пильними імперськими ідеологами, назвав Кобзаря творцем національної самосвідомості українства:

Ця висока "температура" висловів, незвичайна метафористичність і розкутість думки одразу впадає в очі тим силам, які пильнували політичну цнотливість поезії, які розпочинали наступ на короткочасну демократизацію суспільства. Саме тоді Микита Хрущов, залишивши письменникам функцію "автоматників партії", пішов у брутальний і жорстокий наступ на інтелігенцію. Певна річ, керівні сили тодішньої України намагалися бути правовірнішими правовірних. Старші майстри М. Рильський, А. Малишко (які теж спочатку з очевидною ревністю поставилися до свободи самовиразу

молодих, а потім відчули благотворний вплив їх розкутості) намагалися відвести удар від нових творчих паростків. Молодих письменників, і серед них талановитішого й яскравішого Івана Драча, почали відповідно до правил "пролетарської етики" "виховувати" і виправляти, їх цькували, принижували, погрожували "від імені колективу трудящих", від імені "могутнього багатонаціонального колективу радянських письменників" і навіть устами першого секретаря ЦК КПУ М. Підгорного вимагали в ім'я чистоти української літератури припинити "формалістичні викрутаси із словом", котрі "неодмінно приводять до викривлення і затуманення ідейно-художнього змісту творів". В атмосфері витала тінь'кривавого сталінського прокурора Вишинського. Чисельні наради, активи, збори, пленуми, за висловом Івана Дзюби, "переростали в божевільну "психічну атаку". Треба було мати неабиякий гарт, сміливість і просто звичайну витримку, щоб вистояти. Іван Драч, який на той час здобув літературне визнання не лише в Україні, а й у Росії й закордоном, продовжував свою літературну працю і не відійшов від своїх творчих принципів.

Протягом 35-літнього творчого неспокою поет видав збірки "Протуберанці сонця" (1965 р.), "Балади буднів", "Поезії", (1967 р.),

"До джерел" (1972 р.), "Корінь і крона" (1974 р.), "Київське небо" (1976 р.), "Шабля і хустина" (1981 р.), "Теліженці" (1985 р.) та ін. Він автор сценарію "Криниця для спраглих", за яким режисер Юрій Іллєнко у середині 60-х років зняв фільм, але він пролежав під забороною 25 років. Заглибленням у рідну історію, справжніми дослідницькими відкриттями стали кіноповісті "Іду до тебе" (Леся Українка), "Київська фантазія" (Микола Лисенко), повість "Григорій Сковорода", книга літературознавчих статей "Духовний меч".

2. "Балада про соняшник", увійшла до скарбниці української

поезії. Балада — чи не найулюбленіший поетичний жанр поета, однак це зовсім не канонічна балада, а саме його, Драча, увір-винахід, який поєднав у собі ознаки кількох різних жанрів.

— Асоціативна природа "Балади про соняшник". Асоціативність — ускладнена і своєрідна якісна ознака, поетичного стилю Івана Драча, яка є органічною для його мислення. Вся поезія, врешті, заснована на асоціаціях, але ускладнена, метафорична асоціативність, що переходить у символи, стає образним ладом поезії, дається далеко не всім поетам. (Саме слово "асоціація" у цьому випадку означає психологічний зв'язок між окремими уявленнями, думками, почуттями, внаслідок якого одне з них спричиняє інше.)

З рядків балади постають сюрреалістичні видива, в яких соняшник, що мав, "тіло шорстке і зелене", бігає "наввипередки з вітром", "красиве засмагле сонце" їздить на велосипеді, соняшник розмовляє з ним. Дивний і магнетичний вплив справляють одразу на читача ці образи. Хочеться запам'ятати ці рядки, щоб ніколи не розлучатися з їхнього своїрідною красою.

Твір написано вільним віршем — верлібром, і саме образ соняшника є цементуючим його началом. У глибинних пластах твору — тоненька постать жвавого сільського

підлітка, непосидючого, рухливого, з буйною, неординароною уявою. Одного разу — і це трапилось миттєво, як осявання, навколишній світ засяяв перед ним ніколи не баченим дивом:

Нова краса, естетика сюрреалістичних асоціацій, заснованих, однак, на реалістичних деталях, постала в цій баладі, що підносить інтуїцію, осявання як основу поезії.

Хлопчина-соняшник вже ніколи не міг відвернути свою золоту голову від цього видива, від чарів, що навіки полонили його, від звіданих почувань:

Згадаймо, що наприкінці 50-х років велосипед ще був незнаною розкішшю, до якої так хотілося долучитися кожному сільському підліткові. І тоді стає зрозумілішим і ближчим цей образ сонця-поезії, хвилинного осявання, бажання продовжити це осявання ("Дайте покататися, дядьку!").

Свавільна рука митця на мить відслонила завісу сюрреалістичної примхливості, і муза поезії сяйнула святковими кольорами:

Українська душа, дотикнувшись до свята творчості в буденному плині життя, породила естетику осявання, естетику святкової миті і відкриття. І тому такою болючою і трагедійною стане пізніше для Драча зіткнення з атомним монстром Чорнобилю, яке породить хаос і відчай у душі поета.